

Abecednik

za

slovenske šole.

Zvezan v usnjatem herbtu 16 novih krajcarjev.

Na Dunaju.

V zalogi c. k. bukvarnice za šole.

1862.

Abecednik

Šolske slovesnice

V čitnih šolah se smejo, ako cesarsko-kraljevo ministerstvo posebej ne dovoli, samo predpisane, s štampiljnom šolsko-knjižnega prodaja zaznamovane bukve rabiti. Tudi ne smejo dražje biti, kot je na prvem listu postavljeno.

030016332

Ja Darsje

1887

1.

i u e

uei eui iue uie

2.

o a

e i o u a e o i u a

o e u a i o a u i e u

i o u a e o i u a e o i

3.

J

je, ja, ji, jo, ju;
 ej, aj, ij, oj, uj;
 ji, ij, ja, aj, je, ej, jo,
 oj, ju, uj, ja, ji, aj, ji, je,
 oj, uj, ja.

4.

R

er, ir, ar, or, ur;
 re, ri, ra, ro, ru;
 ju-ra, re-ja, ja-ra, ri-ja, ro-ji,
 ra-ja, or-je, ri-je-jo, ro-ji-jo,
 or-je-jo, ra-ja-jo.

5.

N

en, an, on, in, un;
 ne, na, no, ni, nu;
 e-na, o-na, nu-na, ro-na, u-ra,
 uj-na, nu-ja, ra-na, ur-no, ri-ni,
 na-ji, re-na, ni-na, ra-ni-jo, re-
 je-ni, no-ri-jo, na-ri-je-jo.

6.

M

em, am, om, im, um;

me, ma, mo, mi, mu;

ma-ma, na-ma, ja-ma, mo-ra, ra-
 ma, me-ja, ni-ma, mo-ja, ma-ri-
 na, ra-ni-mo, mo-ri-jo, u-mi-
 ra-jo, ma-mi-jo.

7.

L

el, al, il, ol, ul;

le, la, li, lo, lu;

a-li, lu-na, ri-lo, li-ja, ma-lo, li-
 na, mi-lo, mi-lo, mo-li, me-le-jo,
 ma-la-jo re-ji-lo, mu-li-jo, le-ni-jo.

8.

S

es, as, is, os, us;

se, sa, si, so, su;

ro-sa, si-la li-sa, se-no, le-sa,
 ri-sa, so-ra, re-sa, se-ja, se-je-
 mo, la-sa-jo, so-li-mo, ri-sa-jo;
 se-li-mo se, me-so so-li-jo.

9.

Š

še, ši, ša, šu, šo;

eš, iš, aš, uš, oš;

ši-na, su-ša, ši-lo, šo-ja, na-ša,
no-ša, su-ši-na, lu-ši-mo, ši-je-
jo, ši-ri-mo, ma-šu-je-jo, lo-ši-
mo, še-ma-ri-ja.

10.

ze, za, zo^z zi, zu;

ez, az, oz, iz, uz;

zi-ma, je-za, mi-za, za-ri-ja,
la-zi-jo, li-za-mo, o-ze-le-ni-jo,
iz-su-je-mo, is-ru-ši-jo, iz-zo-
ri-jo.

11.

Ž

že, ži, žu, ža, žo;

ež, iž, už, až, ož;

že-na, že-ja, ži-la, ži-ma, že-lo,
lu-ža, žu-li, že-le-zo, ža-lu-je,
iz-že-ma, ma-že-jo, iz-li-že-mo.

12.

f

ef, uf, if, of, af;

fe, fu, fi, fo, fa;

af, fi, of, fu, ef, fa, if, fe; fa-ra,
fu-ra, fu-la, fu-ži-ne, ca-fu-ra,
fa-ri-ze-ji.

13.

v

ve, vo, vi, va, vu;

ev, ov, iv, av, uv;

ve-ra, vi-no, vi-le, ve-ja, ve-ža,
ve-ša, vi-me, ži-vi-na, lo-vi-jo,
na-vi-ja-jo, iz-va-li-jo.

14.

b

be, bi, bo, ba, bu;

eb, ib, ob, ab, ub;

bi-ba, be-ra, bo-ja, bu-ba, ro-ba,
ri-ba, za-ro-bi, na-ro-be, ši-va;
u-ra bi-je, ba-be, le-no-bo, lo-
vi-jo.

15.

P

pe, pa, pi, pu, po;
 ep, ap, ip, up, op;
 pi-pa, pi-la, li-pa pu-ra, pi-li-jo
 pi-je-mo, po-mi-va-jo; ži-vi-na
 pi-je; že-na pi-pa re-po in za-
 li-va ro-že; mi pa po-pe-va-mo.

16.

D

de, da, du, di, do;
 ed, ad, un, id, od;
 du-ša, ži-da, de-ža, de-že-la, de-
 lo, da-ro-vi, do-ba, ro-do-vi, na-
 va-da, le-di-na, vo-di-lo, do-li-
 na; na-ša do-li-na je le-pa; do-
 mo-vi-na mi je mi-la.

17.

T

te, ta, ti, to, tu;
 et, at, it, ot, ut;
 te-ža, de-te, de-te-la, o-ta-va,

mo-to-vi-lo, ta-to-vi, bu-ta-ti,
 du-ši-ti, so-di-ti, te-ta ši-va-jo,
 te-ža-ve, me te-re-jo, tu-di me-
 ne te-pe-jo.

18.

c

ce, co, ci, cu, ca;

ec, oc, ic, uc, ac;

li-ce, ci-ma, cu-la, pe-ti-ca, te-
 ri-ca, ce-li-na, be-li-ca, ta-ti-ca,
 ta-to-vi; ra-ce i-ma-jo lo-pa-ti-
 ce; ci-pa je za-la ti-ca; u ce-li-
 ni ne ra-se ci-za-ra; ce-sa-ri-ca
 ži-vi-jo.

19.

č

če, ča, či, čo, ču;

eč, ač, ič, oč, uč;

me-ča, če-da, pi ča, če-be-li-ca,
 so-či-va, ču-de-ži, ro-či-ca, ce-
 di-lo, ra-di se u-či-te, mi i-ma-
 mo o-če-sa, u-še-sa in če-lo,

te-lo i-ma ču-ti-lo; bo-di-te ču-
je-či!

20.

h

ha, he, ho, hi, hu;
ah, eh, oh, ih, uh;
ho-ja, ha-ba, mu-ha, ju-ha, ha-
la, ho-di-mo, ma-ha-te, ja-ha-jo;
ju-ho za-be-li-jo; du-ho-vi ni-
ma-jo te-le-sa; ho-ho-ta-ti ni
le-po; hu-do de-te mi ne do
pa-da; ho-ho, le po-ča-si!

21.

k

ka, ki, ku, ko, ke;
ak, ik, uk, ok, ek;
ka-ša, ka-ča, ko-za, ko-ča, ko-
ru-za, se-ki-ra, ku-ka, ro-ko-
vi-ca, ku-ha-ri-ca; ku-re ko-ko-
ta-jo; ko-za me-ke-če; ku-ka-
vi-ca po-je ku-ku, ku-ku; ka-
ča pi-ka; ko-ko-va-či ku-je-jo.

22.

g

ge, gi, go, ga, gu;

eg, ig, og, ag, ug;

go-ra, pe-ga, ga-če, še-ga, le-
ga, go-ri-ca, go-ve-do, po-ga-
ča, ga-si-lo, go-vo-ri-ca; go-ba
go-ri; če te ne pe-če, ne ga-
si; go-lo-bi-ca va-li go-lo-bi-ce.

23.

a, b, c, č, d, e, f, g, h,

i, j, k, l, m, n, o, p, r,

s, š, t, u, v, z, ž.

24.

á, é, í, ó, ú;**è, ě, ê, ô;**há-ba, dá-vi, i-má, ó-ti-ka,
o-či, iz-ba, úm, úd, lě-va, sê-be,
bo-lě-ha, le-pô-ta; lě-va rô-ka;
ne-bó je lěpo, kú-ga je hú-da
bo-lě-zen; ki po no-či bê-re, te-ga

o-čí bo-li-jo; le rá-di mô-li-te!
tu-di dé-la-ti mo-ra-te.

25.

à, è, ì, ò, ù;

nà, dà, jè, šè, ì-di, tò tù, ko-
mù ti-čí-ce tà-kó le-po po-jó?
va-rì-mo se hù-do-bi-je 'dě-la-ti;
ô-če vò-do nó-sì-jo, de-ca jo
pî-jó; ô-se ni-so kô-ze, tu-di
kô-se ne.

26.

nj

nje, nji, nja, njo, nju;

enj, inj, anj, onj, unj;

nje-ga, nji-va, nju-ni, nje-ni;

de-ca, ne ho-di-te do ko-nja;

na nji-vi ra-se ko-re-nje in

ži-to; po-te-pa-ti se ne, tu-di

po-ha-ja-nja se va-ri-te.

27.

lje, lja, lji, ljo, lju;

elj, alj, ilj, olj, ulj;

po-lje, vo-lja, lju-di, me-lja,
lju-li-ka; lju-bi-te o-če-ta in
ma-mo; pu-lji-te na nji-vi lju-
li-ko iz ži-ta.

28.

bôb, bor, cap, cek, čaj, dóm,
dob, gos, god, hit, hud, jaz, jěd,
kot, kok, lěs, lěd, měd, měd, nos,
nôs, pop, pěd, róg, rěd, sad,
sod, šen, šum, tat, tur, vek; vir,
zob, žen, moč, nôr, jar, poj, pas,
bos, děn, noč, rov, kov, pès, čuj,
joj, jej, pij, gaj, már, mir, mor.

29.

bič, bir, car, cep, čas, duh, ded,
god, hip, húd, jar, jěd, káp,
kup, lás, lup, máh, měd, nóč,
nít, pěč, pàč, rěč, sad, sit, sip,
tat, tar, vėd, vid, zal, zíd, žar,
žul.

30.

le-núh je po-te-púh, lju-bi do-
ma-če, o-če-ta, ma-ter pa tud

so-se-de ; tòp in móž-nar-ji ja-ko po-ka-jo ; gor-ka pèč je po-zi-mi za-la rěč ; měd je za-la jěd.

1.

br, bl, blj, bč ;

bra-da, bra-na, bri-jač, bla-go, ble-bet, blod, o-bljo-da, bče-la ; bri-tev je le za bra-do ; blato vo-zi na se-no-žé-te ; ne blju-va-ti u hi-ši ; bče-li-ca mēd na-bi-ra ; blis-ko-vód od-pe-lja-va blisk.

2.

**cl, cm, cr, cv, cvr,
čb, čm, čl ;**

clo, cmo-ki, cre-ti, cvět, cvre-ti, čbe-la, čmer-ček, člo-vek ; pès cmev-ka in cvi-li ; čreš-nja be-lo

cve-ti, bo-di-te mar-lji-vi, ko
 čbe-li-ce; člo-vek i-ma po-do-bo
 bož-jo.

3.

dr, dl, dn, dj, gl, gm,
gr, gnj;

dra-ga, dla-ka, dni-na, dja-nje,
 gla-va, gme-ten, gri-va, gnji-da;
 sa-di-te drev-je, da bo-te sa-dja
 i-me-li; ži-vi-na i-ma po-le-ti
 glad-ko dla-ko; greh je naj ve-
 ča gnju-so-ba.

4.

hl, hm, hv, kl, kn, kr,

hleb, hlod, hme-lji-na, hva-la,
 kli-nec, kne-zi, kva-ra, klju-
 ček; hlap go-ni hla-po-ne po
 že-lez-ni-ci; hme-lji-na se ra-bi
 za pi-vo; do-bra kla-ja, do-sti
 mle-ka; knez je bla-gi; ne po-

kva-ri si o-ble-ke ; klju-nač i-
ma dolg kljun.

5.

ml, mn, mr, pl, pr,
sb, sc;

mła-dež, mné-nje, mre-na, pla-
ča, prah, sbor, ce-di-lo; mi-lar
ku-ha iz lo-ja mi-lo; za o-tro-
ke je mle-ko, ne vi-no; mle-ko
se skoz ce-di-lo ce-di; vsa-ki-
mu svo-jo pla-čo! pri-pra-vi
si ži-vi-ne do-bre-ga ple-me-na.

6.

sg, sh, sj, sl, sm, sn,
sp, st;

sga-nja-ti, shaj, shod, sja-ti,
sle-di-ti, smeh, sna-ga, spis,
spěh, stok; — knjig ne sger-
bi-ti; šo-la nam je lju-bo sho-
diš-če; če ho češ žě-ti, mo-raš
sja-ti; jok in směh se ne vje-

ma; sna-ga je ha-sno-vi-ta, v
spav-ni-ce ne no-si-te žer-ja-
ci-ce.

7.

skl, skr, str, šč, šk,
šp, št;

sklep, skraj, stric, ščet, špi-la,
škar-je, štu-la; — sklep sim
sto-ril, se va-ro-va-ti gre-ha;
strast se mo-ra stre-bi-ti; ni-
ko-gar šči-pa-ti! tu-di ško-de
ni-ko-mur ne de-la-ti.

8.

zb, zd, zg, zbr, zdr,
zl, zm;

zbor, zdih, zgu-ba, zbra-ti,
zdrav-je, zleg, zmaj; — kdor
dol-go zbě-ra, zběr-ke do-bi;
ni zgu-be brez do-bič-ka; zdra-
vo te-lo je naj bolj-še bla-go;
zlo-de-va-ti je grěh; zmaj je

ger-da ka-ča; zgla-si-te se, če se gèr-do go-vo-ri od bliž-ne-ga.

9.

zn, zr, zv, žg, žl.

žr, žv

znoj, zrak, zvěr, žga-ti, žli-ca, žre-lo, žve-gla; — prid-ne-mu de-lav-cu se znoj po li-cu vli-va; fan-ti-ni, ne to-ba-ka žga-ti! po žle-bih vo-da tē-če; žre-blar kuje žre-ble, pa-stir na žve-glo žve-gla.

10.

tl, tr, tv, vb, vd, vk,
vl, vn;

tlak, tra-va, tvoj, vbit-je, vdaj, vkaz, vlek, vlak; — tla-či-mo zem-ljo; o-tro-ke do-sti krat trě-buh bo-li: vlaž-ne spav-nice so ne-zdra-ve; vne-ti-ca

ke-dar se kerv vna-me, je ne-
var-na bo-lě-zen.

11.

vm, vr, vp, vg, vs, vz,
vmi-ri-ti, vnu-di-ti, vra-ča-ti,
vpor, vga-nja-ti, vsa-di-ti vza-
hod; — vma-zan ne ho-di v šo-
lo; čern konj se vra-nec ve-li;
ja-ko ger-do je, če se člo-vek
vpi-ja-ni; brez po-tre-be tu-di
čer-vi-ča ne vgo-no-bi.

12.

vž, vč, vt, vkl, vkr, vpl,
vpr, vsl, vsp,

vži-ti, vča-ka-ti, vkle-ni-ti
vkre-va, vple-sti, vpre-ga
vspeh; — vži-vaj-te s hva-lež-
nost-jo bo-žje da-re; ne vti-kaj
se v be-se-do, ke-dar dru-gi
go-vo-ré; vkra-de-no bla-gó

ni-ma tĕ-ka; mō-ja vpre-ga so
nô-ge; ne pĕr-sta vsli-ni-ti, ke-
dar list ober-neš.

1. *)

člo-vek i-ma rô-ke, nô-ge o-če-sa, u-
še-sa, li-ci, če-lo in dru-ge u-de; te-
lo člo-ve-ka mi vi-di-mo, du-še pa ne
ví-di-mo, ker ni-ma u-dov; te-lo bo-
de vmer-lo, du-ša člo-ve-ška pa ne bo
vmer-la.

2.

kerz-nar stro-ji kerz-no; der-ža-va
sker-bi za der-žav-lja-ne, ka-kor hiš-
nik za dru-ži-no; spre-o-ber-nje-ni
greš-nik brit-ke sol-ze to-či.

3.

i-šči o-tro-ka o-do-bri-ti; če ni do-bre
mi-sli; kme-ti-ški lju-dje je-dó ra-di ki-
slo ze-lje, če-dno in po-šte-no se
nô-si.

*) Izgledi, kako besede v zloge ločiti po navadnih vodilih.

4.

i-za-ia je bil pre-rok; *a-lo-a* je rast-li-ka.

5.

hu-*do-ur*-nik je ptič; vsa-ki bla-*go-dar* pri-de iz ne-bés; bé-*lo-uška* je be-*lo pri-ža*-na.

6.

bra-tec! tvoj *do*-hod me je *raz*-ve-se-lil; *po*-bo-žen je *o*-bil-no *ob*-da-ro-van; *raz*-ter-gaj *pre*-geš-no *pri*-jaz-nost!

7.

naš od-re-še-*nik* bo sod-nik; go-sta služ-*ba*, red-ka suk-*nja*; prav-*da* je dra-goč-*na* hav-*da*; na proš-*nji* svét sto-*ji*.

8.

sko-pa-*ri*-ja je ger-da vma-za-*ri*-ja; o-pra-*vi*-lo za-slu-ži pla-*či*-lo; za-*jec* le-ti čez ska-*lov*-je in ger-*mov*-je; le-no-ba je stri-na hu-dô-be.

1.

a A, e E, i I, o O, u U.

An-ton E-gid, I-van, O-lov, U-rih.
 A-dam je bil per-vi o-če, E-va per-
 va ma-ti. I-za-ka da-ro-va-ti je o-če
 A-bra-ham vo-ljen bil. O-ton in O-to-
 kar sta - mož-ke i-me-ni; U-gon in
 Ur-ban tu-di.

2.

b B, c C, č Č, d D, f F.

Bar-ba, Ci-la, Čeh, Do-nat. Da-vid,
 Fi-lip, Flo-ri-an.

Bo-ga ne vi-di-mo; za-kaj? Cer-kev
 je Bo-gu do-lo-čen kraj. Če-be-la je
 mar-lji-va ži-va-li-ca. Du-naj se ve-li
 tu-di Beč. Fran-ce! bo-di pri-den, kot
 Fa-ni-ka.

3.

g G, h H, j J, k K, l L.

Ga-bri-el, He-li, Job, Ka-tra, Li-zi-ka.
 Gad je hu-da, stru-pě-na ka-ča. Hu-
 dô-ba bo kaz-no-va-na. Ju-da in Jo-

žef sta bi-la Ja-ko-po-va si-na. Kar
sě-ješ, to boš žěl. Le le-po in po-bož-no
žl-vi-te!

4.

m M, n N, p P, r R, s S, š Š.

Mo-hor, Ni-ko-dem, Pi-ji, Rok, Sa-
mu-el, Ši-mon.

Sve-ta A-na je bi-la Ma-ri-i-na ma-ti.
No-e-ta je Bog po-to-pa re-šil. Po-
ma-gaj-te ra-di u-bo-gim! Res-ni-ca
je ne-běš-ka ro-si-ca. Sa-va iz-vi-ra
na Go-ren-skem in me-ji Kranj-sko od
Šta-jer-ske-ga.

5.

t T, v V, z Z, ž Ž.

To-maž, To-bi-a, Va-len-tin, Za-li-ka,
Ži-ga.

To-bi-je-ta je an-gel vo-dil. Vě-ra v
ne-be-sa po-ma-ga. Zi-daj svo-jo sre-čo
na kre-póst! Žer-ja-vi le-ta-jo v je-se-ni
od nas.

6.

Krog-li-ca je okro-gla. Ali je krog-
lica okro-gla? Kaj je še okro-glo?

Kamen je terd. Ali je kamen terd? Kaj je še terdo? Miza je lesena. Kaj je še leseno? Tern je bodeč. Ali je tern bodeč? Kaj je še bode-če? Měd (sterd) je sladek. Ali je měd sladek? Kaj je še sladko? Sneg je běl. Kaj je še bělo? Kaj je černo? Kaj je rudeče? Kaj je zeleno? Kaj je visoko? Kaj je više?

Velika voda hruši. Mali ptiček pōje. Černi krokar kroka. Mar-ljiva bče-lica brenči. Ru-meno zlato se bliší. Ali se bliší rumeno zlato? Ali regla zelena žaba? Bolnik zdi-huje. Ali zdi-huje bolnik?

7.

Poča-kaj, pri-jatelj! Tone, pridi do-mú! Odpu-stite mi, ljubi moji stariši! Oj, kako me glava boli! Oj, pre-lepe visoke nebesa! Že veljá, kamor serce peljá! —

Vert-nica cveti. Ali cveti vert-nica? Oj, kak vert-nica cveti? Vert-nica, vender cvetí! Solnce sije. Solnce, saj sij! Ali sije solnce? Da bi vender solnce sijalo!

8.

Sim še otrok, pa žé vĕm, kaj je-
dôbro ali hudo. Ne pečaj se s hudob-
nimi; oni te v hudo napelju-jejo. U
šoli se otroci dôbrega in lĕpega dôsti
učé; torej pridni otroci radi u šolo
hodijo. —

Čedno děte dopade vsim dôbrim lju-
dĕm; ali neporednega otrôka vse čertí.
Učitelj so tvoj naj veči dobrotnik;
děte moje! Ne žali jih, ampak ljubi jih
in ne pozabi jih vse svoje žive dní!

9.

Teden ima sedem dni; imenu-jejo
se: nedelja ponedeljek, torek, sreda,
četer-tek, petek, sobota. Lĕto ima štiri
lĕtne dôbe; te so: spomlad ali vigred,
poletje, jesen, zima. Tudi imĕt lao
dvanaj-set mescov; ime jim je: prose-
nec ali januar, svečan ali februar, su-
šec ali marc, mali traven ali april, ve-
liki traven ali maj, rožni cvet ali juni,
mali serpan ali juli, veliki serpan ali
august, kimovec ali september, vino-

tok ali oktober, listo-pad ali november, gruden ali december. —

Naj večši praz-niki lěta so: velika-noč, binkošti (duhovo), bôžič. Šterta zapoved velí: poštuj očeta in mater svojo, da ti bo dôbro in boš dolgo živel na zemlji,

10.

Věš, kaj po zemlji těka? Povej, kaj hodi po tleh? Domača živad, to je; konj, vol, krava, svinja, kôza, ovca, pès, mačka. Hostna živad, jelen, medved, volk, lesica, jazbec, zajec in — kaj še? Kaj imamo od krave? Kaj od ovce? Kaj nam hasni konj? Kaj léta po zraku? Golob, čapla, postojna, jastreb in kaj še? Kaj živí u vodi? — Som, rot, šuka, karp, jegulja in — kaj še?

11.

Kdo izdeluje pahišje? Iz česa? Povej, kaj izdelava mizár? Glino rabi lončar. Kaj izdeluje lončár? Kdo kole živino? Kaj kolje mesár? Čemu so

volovske — kravje — in telečje kože? Kaj se iz rogóv děla? Kaj izdeluje klučav-ničar? Kdo dela kmetiško orodje? Kaj izdeluje kolár? Kdo dela obleko? Kdo obuvalo? Iz česa dela klo-bučar klobuke? —

Kaj sěje kmet v jeseni, in kaj v vi-gredi? Kako je za ljubo živinico sker-beti? Kaj smo starišem dolžni? Kaj cesarju? Kaj pa Bogu?

12.

Kmet orje in seje. Kdė? Pôšli sušijo. Kdė, in kaj? Bolnik ne more jėsti. Zakaj? Ljudje gredó u cerkev. Pokaj? Otroku so vsěpnice (kôze) napeljali. Zakaj? Bolnik pije čaj. Zakaj? Oče so kupili kôso in serp. Čemu? Mati živino kermijo. S čim? Hčěr vmiva in pėre. Kaj? Sin oběra gosence po drevju. Zakaj? Mi jemo in pijemo. Zakaj? Bog nas je vstvaril. Zakaj? Bog nam đaj svėti raj!

Knjiga je šolska priprava. Strop je hišni dël. Plug je kmetiško orodje. Uzda je konjska oprava. Jablana je sadonosnica. Lipa in bukev ste hostne drevesi. Kaj je še hostno drevo? Ris in oroslan sta zvéri. Kaj je še zvér? Pšenica in rež je polšjina. Kaj je še polšjina? Ali je lesica hišna živád? Ni, lesica je divja živád. Kdo je šivar? Šivar je rokodél. Kaj izdeluje šivar?

Nazorni ali ogledni uk.

1. Šolska priprava. Knjiga, knjigi (dvě), knjig (pět); tabla . . . papir, černilo, pisek (pero), klinec, čerček, měrilo, pisavna knjižica, peresni nožič, goba. . . .

2. Hišno orodje (pohišje). Miza, stol, klop, omár, skrinja, sklednik, žličnik, postelnjak (špampet), ura, podoba, križani. . . .

3. Šolski, tudi hišni děli. Stena, strop, tla, prag, peč, ókno, duri.

4. Hišni prostor. Veža (lopa), izba (soba), izbica (kamra), kuhinja, jedilnica, klet, hram, nadhišje, žitnica.

5. Drobnó orodje. Nož, škarje, igla (šivanka), iglavnjak, naperstnik; zobača (žaga) sekira, kladivo, klešče, skobel, svěder, dleto. . . .

6. Možka obleka. Plajš, suknja, jopič, telovnik, srajca, hlače, robec, nogavice, čevlji, škornice, klobuk, kapa.

7. **Ženska obleka.** Jopica, krilo (janka), predpert (birtoh), srajca, napersnik, robec-peča (ruta), kapa, glavnik, nogovice, čevlji. . .

8. **Kuha ali kuhnjina.** Juha, mesó, zelenje, prikuha, mlěčna juha, žganki, kaša, triba, močnik (sok), cmoki, rezanci, kipnjenki, ribanci, zvalki (mlinci); kruh, klobase, pečénka. . . .

9. **Pija ali pijača.** Voda, mleko, vino, jabelčnik, hrušovec, pivo (ol) medica, čaj, kava; žganica — smertna voda. . . .

10. **Mizna priprava (omizje).** Pert obrisalce, skleda, žlica, nož, vilice, solnica, poprénka. . . .

11. **Ljudje.** Děte, otrok, deček (fantič), děklica, mladéneč, mož, žena, serec (starček), děd, gospod, gospa. . . .

12. **Členi rodbine.** Oče, mati, sin, hčěr, děd (dědej), babica, vnuk, vnuka, brat, sestra. . . .

13. **Stanovi.** Kmet, duhovnik, učitelj, vrac, zdravnik, župan, tergovec, vojšak (vojak), vradnik, rekoděl, voznik, mornar, sluga (hlapec), dekla, pastir. . . .

14. **Domače živali.** Konj, žebe, vol, krava, osel, ovca, kôza, prešič, svinja, pes, mačka, petelin (kokot), kura (kokoš), pišče, gos, raca (reca), puran, golob. . . .

15. R a s t l i n e. Drevo, germ, žito, trava, zělišě, máh (méh), plěsenj (plěsnovina)...

16. R u d n i n a. Kamen, zlato, srebro, želézo, svinec. . . .

17. R o k o d e l i n u m é t a v n i k. Mlinar kruhar, mesar, čevljar, krojač (šivar), zidár, tesár, mizár, kovač, steklar, lončár, kolar, komatár, tkalec, sodár, risar, godec. . . .

18. Z v e r i n a. Jelen, serna, zajec, veverca, jěž, jazbec; kuna, dihúr, lesica, volk, medved, ris. . . .

19. V e r t n i n a. Solata, zelje (kapus), retkev, kumare (murke), bob, grah, leča, korenje, čebula, česnik. . . .

20. Ž i t n e p l e m e n a. Pšenica, rež, ječmen, oves, turšica (korúza), adja, proso, běr, podzemljice (krumpir), repa, pesa. . . .

21. K m e t i š k o o r o d j e. Voz, plug, (drevo, oralo), brana, grablje, vile, kôsa, serp, lopata, sekača, kolovrat, motovilo. . . .

22. D ě l i č l o v e š k e g a t e l e s a. Glava, těme, čelo, sence, oko, uho, nos, lice, usta, brada, vrát. Persi, rebro, herbet, pleča, trebuh, ledja, rama, laket, rôka, perst, dlan, pést. Stégno, koléno, pišal, nôga, pěta, podplat. . . .

Petero čutil.

1. Vidim in gledam.

Dvě očesi imam. S očmi vidim i ogle-
 dujem stvari božje: živali, drévje, germovje,
 zeliša, cvetlice. — Nad nami so prelěpe luči:
 solnce, mesec (luna) in zvezde, ki zemljo ob-
 sijajo. Človek vidi; on ima vid ali gled.
 Kdor ne vidi, je slěp. Slěp človek je velik
 revež. Pazite na svoje oči!

2. Slišim ali čujem.

Tudi imam dvě ušesi. S ušesmi slišim
 (čujem) lěpe nauke starišev in učiteljev. Sli-
 šim orgle in lěpo pětje v cerkvi; tudi vesele
 pėvke po drevju. Slišim piš vetróv, glas zvo-
 nov, veličastin grom o hudi uri. Človek sliši;
 on ima sluh. Kdor ne sliši, je gluh.

3. Jaz voham.

Imam nós. Nos razsodi, kaj lepo diší,
 kaj směrđí; ali ima jěd dober duh. Neke

cvetlice lepo dišijo, nekatere pa omamljivo smerdijo. Človek voha; on ima v o h.

4. Jaz kusim.

S jezikom in nebesom okusim, kaj je sladko, kislo, grenko, žerko. Jágode in češnje so sladke. Nezréle jábelka so kisle. Pelin je grenek. Človek okusi; on ima okús ali slast.

5. Jaz čutim.

5. S cělim tělesom čutimo mraz, toploto in vročino. Mi občutimo bolečine v glavi, v persih, rôkah, nôgah, v trebuhu. S rokami in nogami tudi čutimo in otipamo, kaj je mehko ali terdo, gladko ali gručasto, bodeče, oestro. Človek čuti; on ima čutek in tip.

Ljubi Bog nam dá, da vidimo, slišimo vohamo, kusimo in čutimo — da se svojega življenja veselimo. Bodimo za čutila Bogu hvaležni!

Pisne pismena poleg tisnih.

1.

a, a A; b, b B; c, c C; č, č Č;
d, d D; e, e E; f, f F; g, g G;
h, h H; i, i I; j, j J. k, k K;
l, l L; m, m M; n, n N;
o, o O; p, p P; r, r R; s, s S;
š, š Š; t, t T; u, u U; v, v V;
z, z Z; ž, ž Ž.

2.

A, A; B, B; C, C; Č, Č;
*Ajd-je so nevěr-niki. Abraham je
 bil mož po volji božji. Ange-li so*

naši varhi. Blagor jim, ki poslušajo be-seda božjo! Boljši je: derži ga, ko: lomi ga. Cesar-ju dajte, kar je cesar-jevega. Bogu, kar je bož-jeega, Človek obra-ča, Bog pa obrne.

3.

D, D. E, E. F, F. G, G.

Dolg pravi: začni me, delal se bom sam. Dóbro storiti, pa ne okrog zvoniti. Eli-ja je bil gor-ljiu prerok. Evan-geli je vese-la poro-čilo. Fari-zeji so bili hinav-ci. Golj-fijo je treba po-znati, ali je ne ime-novati. Deset brijt-nih otrok, ednajst sreč

4.

H, H. I, I. J, J. K, K. L, L.

Hrast ali dob je drevo. Hitro po-

ma-gano je dvakrat poma-gano. Iz
 majhine iskro dosti-krat velik. ogenj
 ustane. Ilirci so slo-ven-ski rod. Je-
 rus je bil krizan blizo Jeru-zalema.
 Kdor nič nimu, lahko dober stoji.
 Kdor sebi ne privoši, tudi drugim
 ne. Luna le sveti, solnce tud' greje.
 Lenah mlad, star pa tat.

5.

M, M. N, N. O, O. P, P.

Marija, mati božja, prosi za nas!
 Mars-hleri se z tajim jezikom pači,
 z doma-čim pa berači. Ne-sreča ni-
 koli ne po-čiva. Odklad-ki so od-
 padki. Oblju-ba dolg dela. Pravo
 blago-darnost malo ljudi pozna. Pri-
 luci je živeti in umreti dobro.

6.

R, R. S, S. Š, Š T, T.

Res-nica Boga ljuba. Starim ljudem gre čast. Smert si ne pre-bira. Šun-tarji so Pilata prego-vo-rili, da je Jerusa na smert ob-sodil. Težko je proti vodi pla-vati. Taji-stega ima Bog rad, kogar tepe. Tolo-vaj je na križa milost do-segel.

7.

U, U. V, V. Z, Z. Z, Z.

Uk je mla-dini po-treben. Uči-telj za-sluzi uči-no. Vsak heraoč svojo ma-vo hvali. Zabilo glava je težko učiti. Za-lost veli-ka, če je otrok sprizden. Zga-nje je smert-na pi-ja-ča.

Góre so višje ko berda in homci.
 Góra ima verh, nadol, znojje in
 pod-gorje. Med gorami so doline in
 pla-njavne. Iz pod-gorja vrelci izvi-
 rajo, iz kterih potoki sčá-soma na-
 ra-stejo. Potoki dčerejo, v reke, reke
 pa v morje.

I. Od Boga Očeta.

1. Spoznavanje Boga.

1. Kdo daje, da sonce sije? — da deži? — da travica raste? — da rožice cve-tejo? — Kdo nam daje jesti? — piti? — da živimo? — Kdo daje zdravje?

2. Kdo veli zvezdam svetiti? — Kdo reče vrelcom rahlo šuméti? — Kdo daje vétrom močno pihati? — Kdo je naučil ptičice péti? — pridne čbelice sterd nanašati? — pajka pre-sti? — Vse to dela naš dober Bog; on mili Oče, ki je vse stvaril.

3. Od stvarjenja.

1. V začetku je Bog stvaril nebo in zemljo. Zemlja je bila pusta in temna; glo-boke vode so jo pokrivala. V šestih dnéh je Bog vse tako lepo stvaril.

2. Pervi dan je stvaril svetlobo, da se je vidilo; drugi dan nebo ali firmament; tretji

dan suho zemljo in zeliša, morje in vóde; četerti dan solnce, da sije po dnevu mesec *) in zvezde, ki svetijo po nôči; peti dan ptice pod nebom in ribe v vodi; šesti dan živino in vse, kar lazi in hodi; poslednič človeka.

3. Glej, moj déte! Bog ni imel ničesa, nobene priprave; le rekel je: „Bodi!“ in je bilo; to se pravi stvariti; in to more le Bog, ki je vsemogočen. Njegove prelepe stvari velikokrat veselo pregledujmo, in veselimo se, da imamo tako dôbrega Boga.

3. Perva človeka.

1. Ko je že bilo vse lépo pripravljeno, Bog iz ila človeško telo stvaril. Pa je bilo še mèrtvo na tleh, in se ne gane. Bog mu torej dušo vdahne, in človek živi. Tako je bil stvarjen prvi človek. Bog ga je imenoval Adam.

2. Adam pa ni imel tovarša ne tovaršice; dolgočasno mu je bilo. Bog mu da sladko spanje, in vzame eno rebro; iz rebra stvari Evo, in jo da Adamu tovaršico, ju blagoslovi, in v naj lepši vert postavi, ki se mu raj ali paradiž pravi, da ga naj obdelujeta.

3. Adam in Eva sta v tem lepem vertu nedolžna in vesela. Boga sta ljubila čez vse,

*) luna.

in eden drugega kakor samega sebe. Ljubi Bog jima je bil tak dobrotljiv in prijazen, kakor oče svojim otrokom. Nikoli ju ni kaj bolelo, in ondej sta tudi po telesu še bila neumerjoča.

4. Ljubi otrok! tudi tebe je tvoje stvaril dal ti je dušo in telo. Telo je pozemeljsko, duša pa Bogu podobna. Bog je duh; tudi tvoja duša je duh. Bog je večen; tudi tvoja duša bo vékomaj živela. Bog je neumerjoč; tudi tvoja duša nebo umerla. Bog ima naj bolj popolnoma um; tudi tvoja duša ima um. Bog ima svobodno ali prosto voljo; tudi tvoja duša jo ima.

5. Tvoja duša s svojim umom more dobro spoznavati, ljubiti in storiti. Le kadar kaj dobrega storiš, si Bogu prav podoben. Bodi tedej vselej pobožen, dober in nedolžen, kakor sta bila Adam in Eva: potem bo tvoja duša božja podoba. Pa tudi rad déljaj. Tudi delo je naša sreča in naš namén. Po délu se nam počitek in vsako veselje bolj prileže.

4. Bog za sve skerbi.

1. Dobri Bog je vse lepo stvaril, pa tudi za vse stvari modro skerbí. On živí červa v prahu, ribo v vodi in ptičice pod nebom. Ni je pod solncom stvarice, naj je še tako majhi-

na, ki bi pri Bogu bila pozabljena. Nebeški Oče za vse skerbí.

2. Njegova velika skerb nam oznanuje rumeno solnčice, ki ob jutrih izza gor izhaja, mirno o večerih zahaja, nam vedno sveti in zemljo ogreva; svetla luna, ktera na večer prijazno izza hribov priplava; brez števila zvezd, ki tako lepo na nebu igrajo. Še lépše nam kaže vsako zerno, ki se v zemljo verže, sognjije, klije in veliko žlahtnega sadu obrodi, grozovitni blisk, ki skoz oblake šviga — strašni grom, ki nebo maje; pa tudi hladni véter, ki prijetno pihlja, nam oznanuje, da nebeški Oče za nas skerbí.

3. Glej, moje déte! tudi ti tega Očeta dobrega imaš, ki za te skerbí; dal ti je življenje, zdrave ude, dal skerbne stariše. Le pogosto misli: Kako dober je pač Bog! Bodi tudi ti dober drugim, ki s teboj živijo.

5. Pervi gréh.

1. *Bog je Adama in Evo u raj postavil. Prav dóbno se jima je godilo; usega sta imela dokaj; le enega drevesa sad jima je bil Bog jésti*

prepovedal rekoč: „Če bota jedla,
bota umerla.

2. Kekega dne je sta Eva oló
blizo prepovedanega drevesa. Zaver-
zenih angelov eden, ki ji podoba
kače oblekel, jo s prepovedanega
drevesa poprasa: Zakaj ne jésta
tega sadu? Eva je rekla: „Bog
nama je prepovedal; ako bi jedla,
bi umerla.

3. Kača pa je djala: „Ne bota
umerla ne; saj le bota kakor Bog.“
Eva se da zapeljati in jé. Tako sta
gresila, prvi gréh storila, in zgubila
milost božjo. Iram je bilo Adama
in Eua; skrila sta se kakor se skrivajo
hudobni otroci.

6. Kazen prvega gréha.

1. *Smalo na to je Bog razklical: „Adam! kje si? — Zakaj si jedel prepovedan sad?“ Adam se je na Evo izgovarjal: „Žena, ki si mi jo dal, mi je dala jesti.“ Eva je rekla „Kačr me je zapeljala.“ — Tako znajo zli otroci, le na druge izvravati. Ali izgovori niso kaj pomagali. Bog je razugal Adamu rekoč: „I potnim obrazom boš jedel kruh; ternje ti bo zemlja rodila; v prah se boš premenil, iz kterega si bil vrel.“ — Evi je djal: Ti boš z otroci veliko terpela, in boš možu v strahu.“ — Kači je rekel: „Po trebuhu se boš plavila, prah jedla, in prisel bo, ki*

ti bo oblast vrel, — in on bo Odr-
senih.

2. Glej, preljubi otrok, ničesa ni,
da ne bi Bog vedil. Kar koli delas,
Bog vidi; kar koli govoriš, Bog
sliši. Ni kroja, kder te Bog ne vidi
in ne sliši. Bog tudi ve, kar misliš,
in hočes; on ti v serce vidi. Bog vse
ve, on je vsevedoč.

3. Glej! žalostna se je Adamu in
Evi hitro po grehu godila. Iz lepega
raja iztirana, sta težko dčlala. Velika
nesreča je zadela nju in nju otroke. —

**Kako veliko zlo je pač gréh, ker ima tako
hude nastopke!**

7. Kajn in Abel.

1. Adam in Eva sta imela dva Sina. Star-
šemu je bilo ime Kajn, mlajšemu pa Abel.
Kajn je bil kmet, Abel pa ovčár. Z delom
sta si morala kruha služiti.

2. Bog je dal Kajnu srečo pri kmetiji, Abelnu pa pri čedi. Darovala sta Bogu. Kajn poljšine, Abel pa jagne, v znamenje pobožne hvaležnosti. Abel je imel pravo hvaležnost v svojem sercu; Kajn pa se je le dobrega hlinil. Zatorej je Bog, ki v serce vidi, na Abelnov dar s dopádanjem gledal, na Kajnovega pa ne.

3. Kajnu to težko dě, in odsehmal svojega poštēnega brata ne more več s dôbrim očesom pogledati. Ves zelen je bil, silno se je jezil; od same nevošljivosti mu je obráz opadel.

4. Enkrat se Kajn Abelnu sosebno prijazen děla. Rēče mu: „Pojdiva malo po polju!“ Vesel gré ž njim nedolžni Abel. Ko sta bila na polju, zgrabi Kajn Abelna, in ga ubije.

5. Pa kmalo se je sodnik oglasil. Bog reče Kajnu:

„Kdé je tvoj brat Abel?“ Kajn je odgovoril: „Kaj jaz vēm? Sim li jaz varh svojega brata?“ Bog reče: „Kaj si storil? Kerv tvojega brata vpije iz zemlje do mene. Preklét si zdaj na zemlji, ktera je zinila, in pila kerv tvojega brata. Na svetu ne boš imel dóma; begaje se boš klatil po svetu.“

6. Kajn zdaj vidi svojo veliko pregreho in reče: „Oh, kaj sim storil! Kako zlo sim grešil! Moja pregreha je tolika, da nikoli ne zasluži opušenja!“ Pobegnil je, in po

samotah se potikal. Po dnevu in po noči ni imel pokoja. Věst ga je noč in dan pěkla in mučila. — Tako grěh človeka ob pokoj in vse veselo življenje pripravi.

8. *Jožef, pastirček.*

1. Jakob je imel dvanajst sinov. Naj boljši med njimi je bil Jožef. Njegovi brati so nekaj prav hudega na paši počenjali. Jožef pa, ves nedolžen mladéneč, se tega ni vdeležil; groza ga je bila, in ker je imel tanko věst, pové svojemu očetu, da se ne bi grěh delal. Zato ga imajo oče radi, in mu pisano suknjo omislijo. Njegovi brati pa, ko so vidili, da ga imajo óče raji kakor vse druge sine, so ga čertili, in mu niso mogli več lépe beséde dati.

2. Enkrat gredó Jožefovi brati s svojimi čedami daleč od dóma. Oče so rěkli Jožefu: „Pojdi in pogléj, ali je vse prav pri bratih in živimi, in pridi mi povédati, kaj se godí.“ Pokórni Jožef vstane in gré.

3. Ko ga brati od daleč ugledajo, pravijo med seboj: „Glejte, sanjač gre! Ubijmo ga, in recimo, da ga je kaka zvér požerla.“ Kadar Jožef do bratov pride, mu suknjo z života potegnejo, in ga veržejo v suh vodnják. —

Zdaj pridejo ptuji kupci. Brati Jožefa iz vodnjaka potégnejo, in jim ga prodajo za

dvajset srebernikov. Jožef britko joka, prosi pa nič ne pomaga.

4. Kaj zdaj očetu poročijo? Kôzla zakoljejo, Jožefovo suknjo v kerv pomočijo, in vso kervavo očetu pošljejo, rekoč: To suknjo le smo najšli. Pogledjte, ali je suknja vašega sina ali ne? Oče jo precej spoznajo, in na ves glas zavpijejo: „Mojega sina suknja je! Divja zvér je mojega Jožefa raztergala!“ Dolgo časa so oče za svojega sina jokali, in se niso dali potolažiti.

Otroci! vidite, v kake strašne pregrehe pripravlja ljudi jeza in zavid!

9. Heli tova hudôbna sina.

1. Heli je imel dva sina: Opna in Pineza. Bila sta prav hudôbna in spridena. Ni jima bilo mar ne za Boga, ne za ljudi. Kradla sta v tempelnu Gospodovem. Pa še druge hudobije sta počenjala na skrivnem. Heli, jun oče, ju je scer svaril zavoljo tega, pa ni jima mar za očetovo svarjenje, in huji strah jima dati je bil starček vse premehek.

2. Ker se nista poboljšala, je prišla božja kazen. Oba sta bila v vojski ubita. Heli, ko zasliši to nesrečo, pade znak s stola, si ulomi tilnik, in umerje.

3. Otrôci! glejte, kako strašno kaznuje Bog nepokornost otrók, in starišev preveliko

mehkôto! Bodite pokorni starišem, učenikom in prédnikom, zakaj nepokoršina je ostudnost v Gospodovih očéh.

10. David, pastirček.

1. David, Izajev naj mlajši sin, je bil prav pohleven pastirček. Na paši pri ovcah je vedno na Boga mislil; premišljeval je lépe děla božje; nebo in zemljo, solnce, luno in zvezde, rožice, in sadje; kako lépo je vse skupaj. K časti božji je vseskozi prepěval lépe pēsmi, ki jih je sam zlagal in je prepevaje na harpo igral.

2. Ker je znal tako lepo pēti in igrati na harpo, ga je kralj Saul na svoj dvor poklical. Veselje je kralju delalo to pētje in brenkanje; zato ga je rad imel Saul, še raji pa kraljev sin Jonata. Oba sta se ljubila kakor brata; enega očeta; enega serca in enih misli sta bila. Zavezo sta storila, da se bota ljubila vse svoje žive dni.

3. Ker je bil David tako pohleven, dober in nedolžen, ga je Bog kralja izvolil. V Jeruzalemskem mestu je živel. Dober kralj je bil. Serce je imel polno ljubezni do Boga. in si je tudi na vso moč prizadeval, svoje ljudstvo bogaboječe in srečno storiti.

4. Vidite, ljubi otroci! Bog pozna tudi pastirčka še tako ubogega v hosti, ga ljubi in mu srečo da, če je nedolžen in pobožen.

II. Od Jezusa Kristusa.

1. Jezus v hlevcu *) rojen.

1. Ljubi otroci! slišali ste od dobrega Očeta v nebesih, kako je mogočen, svét in dobrotljiv; poslušajte tudi od božjega Sina Jezusa Kristusa. Bog ga je iz nebés na svét poslal, nas odrešit in zveličat, ker nas za ljubo ima.

2. Sveti Jožef in Maria sta potovala iz Nacareta v Betlehem k popisovanju. Vse hiše **) so bile polne popotnikov; Marija in Jožef morata zunaj mesta v nekem hlevu prenočiti, in ondi je bil Jezus rojen.

3. Pobožni pastirci so po nôči na pašnikih pri svoji živini čuli. Prikaže se jim angel iz nebés, ki ves prijazen reče: „Kaj vesélega vam povém; nocoj je Izveličar sveta rojen. Ondi v Betlehenskem hleven ga bote najšli; déte v plenice povito v jaslích leži.“

4. Ljubi otroci, glejte, kako močno nas

*) štaliči
**) hrami.

Bog ljubi! Svojega ljubega Sina nam pošlje v izveličanje. Bodite torej Jezusa prav veseli in ljubite ga.

5. Še več angelov se pridruži, ki Boga hvalijo in lepo prepévajo: „Slava Bogu na višavah, in mir, veselje, sreča in blagoslov ljudem na zemlji, ki so dôbrega serca.“

6. Ljubi otroci! — Jezus je prišel na svet v čast svojega Očeta in ljudi zveličat. Tudi vi častite Boga, če to storite, kar Bogu dopade, in ste vsim ludém dôbri. To naj bo vaše veselje!

7. Pobožni pastirji gredó hitro do hlevca, in najdejo Jezusa v jaslicih. Blago dēte je bilo v slabe pleničice povito; Marija in Jožef sta poleg njega. Kako veseli so bili pastirci! Boga časté in hvalijo, ker je Izveličar rojen.

8. Lepa, svetla zvezda se trēm svetim kraljem ali modrim v jutrovi deželi prikaže, in jih do Jezusa peljá. Polni veselja so bili; pokleknejo pred dēte, ga molijo, in mu darujejo zlatá kadila in mire.

9. Glejte, ljubi otroci! že pri rojstvu Jezusovem so se čudeži godili, da bi ga ljudje spoznali in ljubili. Angeli in pobožni ljudje so bili Jezusa veseli; tudi vi se ga veselíte in ga ljubite. Darujte mu svoje nedolžno serce, ki mu je ljubše od srebra in zlata.

2. Jezus v tempelnu.

1. Mali Jezus je bil naj pobožaiši otrok. Dvanajst let starega Jezusa vzamejo stariši s seboj v tempel, to je bila velika, lepa cerkev v Jeruzalemu. Sveta družinica je imela daleč hoditi, pot je bil ojster, vender gre Jezus s veseljem v hišo svojega Očeta. Ves pohleven je bil na potu in v tempelnu ves pobožen.

2. Domu so se stariši povernili; Jezus pa v tempelnu zaostane. Skerbno ga išejo, in še le tretji dan v tempelnu med pismouki najdejo. Marija, njegova mati, reče: „Sin! pokaj si nama to storil? S žalostjo sva te iskala.“ Jezus ji pa prijazno odgovori: „Kaj ne vësta, da moram v hiši svojega Očeta biti?“ —

Jezus je šel s njima v Nazaret, in je bil jima pokorn.

3. Mladenič Jezus je bil s vsakim človekom prijazen. Nikdar ni bil nevoljen; tudi ni bilo napčne besede iz njegovih ust slišati. Prav vljudno se je ponašal s otroci, pa tudi s odrašenimi; vsi so ga radi imeli.

4. Jezus je rad vbogal. Veselje mu je bilo storiti, kar je Marii, njegovi materi, dopadlo. Njegov reditelj, Jožef, je bil tesár. Jezus mu je zvesto in marljivo pomagal. Poln ljubezni in hvaležnosti je bil do svojih starišev, in v vsih rečéh jim podlôžen.

5. Ljubi otroci! skerbite, da bote mladenču Jezusu podobni. Njegov izgled naj vam bo védno pred očmi. On ni rasel samo v starosti, marveč tudi v modrosti in ljubeznivosti pri Bogu in pri ljudéh. Le skerbite, da bodete tudi vi taki.

3. Jezus otroke ljubi.

1. Ko je Jezus odrasel in učiti začél, so mu pobožne matere svoje male otročiče prinesle, da bi jih blagoslovil. Njegovi učenci so nad njimi revkali, in jih odganjali. Jezus pa poln prijaznosti svoje učence ljubeznivo zaverne, rekoč: „Ne branite otročičem k meni priti; njih je nebeško kraljestvo! Zdaj sprijemlje otročiče v naročje, jih miluje in blagosloslovi.

2. Drugokrat pride oče bolnega otroka, pade na kolena pred Jezusa in ga prosi: „Moja kčer ravno umira. Pridi, položi svoje roke naj njo in ozdravila bo.“ Hitro vstane Jezus in gré.

3. Ko do doma pridejo, je bila deklica že umerla. Oče in mati se milo jokata. Jezus ju ljubeznivo tolaži, rekoč: „Deklica ni umerla, saj le spí.“ Jezus jo za roko prime in ji reče: „Zapovém ti, vstani! Deklica oživi in vstane. Vsi pričujoči so se nad tém čudežem zavzéli; stariši so bili čez vse veseli, in Jezus rče, da naj ji jésti dajo.

4. Enkrat gre Jezus s svojimi učenci proti mestu Najm. Rano so merliča skoz mestne vrata na pokopališče nésli: Zamerl je bil edini sin uboge vdove, ktera se milo za njim joka.

5. Ko Jezus žalostno mater zagleda, se mu v serce vsmili. Tolaži jo: „Ne jokaj!“ Potem zapové noscom, da postojé. Zgodí se. Vsi vidijo merliča; Jezus pa rěče: „Mladič zapovém ti, vstani!“ Mladič mahoma vstane in jame govoriti. Vse pričujoče grôza obide; Jezus pa mladiča materi dá.

4. Jezus za nas umerje.

1. Jezus je iz ljubezni do nas veliko terpel. Naj Oljski gôri ga tolika smertna britkost sprehaja, da mu kervav pót *) z obraza kaplje. Hudobniki so ga nevsmileno bičali, in mu iz ternja spletêno krono na glavo vtisnili. Težek križ mu na ramo naložijo, ki ga mora na gôro Kalvarjo nésti, kjer so Jezusa križali in umorili.

2. V tolikem terpljenju Jezus za nas umerje! Kako močno je nas ljubil, in nas še zdaj ljubi. Ljubimo ga pa tudi mi iz celega serca :

*) „put.“

III. Od svetega Duha.

1. Jezus Kristus je iz ljubezni do nas na svetem križu umerl, v grob položen bil. Njegovi učenci so za njim močno žalovali in jokali; pa tretji dan je častitljivo od mrtvih vstal. Poln božjega veličastva se Marii in učencom prikaže. Vsi so se čudili in serčno veselili.

2. Jezus še neke dni pri svojih ostane, potem jih pelja na Oljsko gôro, kder od njih slovo vzame in v nebesa gré. Že pred svojo smertjo je učencom rekel, da jim hoče svetega Duha poslati, kateri jih bo učil, tolažil, krepčal in vedno pri njih ostal. To obljubo je usmileni Jezus po svojim vnebohodu prav lepo dopolnil.

3. Jezusovi učenci v Jeruzalemu v neki veliki dvorani v molitvi zbrani, čakajo svetega Duha. V jutro binkoštné nedele pride sveti Duh. Učenci ga ne vidijo; le znamnja njegovega prihoda so vidili in čutili. Velik vihar strese dvorano in goreče plemena plavajo nad njihovimi glavami. Vsi spremenjeni spoznajo, da je sveti Duh nad njimi, ki je njihov um razvetil, in s nebeškim veseljem do vsega dobrega napolnil njih serca. Tudi so začeli mnoge jezike govoriti, ter so glasno Boga hvalili in častili.

4. Sveti Duh se je dal učenom Jezusovim skoz svoje dela spoznati. Oni so bili prej nezastopni in malovérni; zdaj so pa vse umeli, kar jih je Jezus učil. Bili so močni in polni radosti do dobrega; tudi se niso bali nikake britkosti, nikakošnega terpljenja. —

5. Kakor učenci Jezusovi ste tudi vi, ljubi otroci, po svetem Duhu lahko prav umni, dobri in zadovoljni. — Če vas težko stane, se pridno učiti, dobro storiti i pobožno živeti — če vas nadloge in žalosti stiskajo, le prosite svetega Duha pomoči; vse se vam bo zgodilo.

IV. Kako se imajo pridni učenci obnašati.

1. Vsako jutro, hitro ko ustanesh, se pokrizaš in juterno molitvico moliš.

2. Inačna se umij in opravi, neumit, neoblečen in pred molitvico ne smeš jesti.

3. Za kruha, za kosilce, ali za malo južino vselej poprosi, sam jemati ne smés.

4. Pred jedjo in po jedi vselej moli, kakor tudi kadar stisís k molitvi zvoniti.

5. Kar ti ukažejo, le hitro ubogaj, jertljati nikoli ali pa kajati se!

6. Če kako škodo naredís, ne laži, ampak hitro za odpušanje prosí.

7. Gredí pordravi vsakega, ki te sreča, pa tudi na pordravu odgovori.

8. Če grés mimo cerkve, mimo križa, ali druge svete podobe, spodobno se prikloni in reči kakor te u šoli učijo.

9. Po večerni stavisem roko po-

*ljubi. *) poklekni in moli, prej ko se uležeš*

10. Oblačila položi na svoj kraj, počivaj spodobno, v jutro pa hitro ustani, ko se zbudis:

V. Zaderžanje vpričo Bogá.

1. Naj imenitnejša hiša je sveta veža **) božja; sam Bog v nji prebiva. Sveta grôza naj te obide, kadar v cerkev stopiš. Poškropi se, prikloni se Jezusu v presvetem rešnem. Telesu do tal; poklekni na svoj kraj, in ga ponižno pozdravi.

2. Klobuki morajo pred cerkvenim pragom z glave, pa jih v cerkvi na oltar ne polagati ali pa svetnikom na glavo. Če se v kakem stolu ne dajo obesiti, jih pod levo pazuo imejte.

3. Vsak spol naj gre na svojo stran, ne možki med ženske; vsak na svoj odkazani kraj. Pri cerkvenih vratih ostajati, ali se celo zunej cerkve prislanjati, ni pošteno. Veliki

*) kušni.

**) cerkev.

očitni grešniki so svoje dni zunej stali, in še stojijo. Le blato se pred pragom otrobi in pusti.

4. Med opraviлом se stoji ali kleči, kakor je kde navada. V rokah imej molek ali molitvine bukvice. Kdor nima pri službi božji svetih reči v rokah, po navadi tudi v sercu pobožnosti nima.

5. Pri službi božji se ne smejati, ne ozirati, ne šeptati; pa tudi na glas moliti ne, da ne bomo drugih v molitvi motili, ker nismo sami.

6. O pravem času je treba v cerkev priti berž ko odzvoni; po dokončani celi službi božji naj se iz cerkve gre.

7. Na potu se pozdravlja;

Hvalen bodi Jezus Kristus! Moški se naj k temu odkrijejo, ženske s glavę priklonijo, ter odgovorijo: „Amen na vékomaj!“

8. Kadar k molitvi zvoní, se hitro vsaki pokrižaj, in moli brez vsega odloga, naj bo na potu ali domá, na delu ali za mizo. Kar se odlaga, se rado zanemari. — Bogu služiti nas nikoli ne bodi sram!

VI. Kako se za zdravje skerbi.

1. Umij se snažno zjutrej, usta posebno tudi zvečer; toda ne umivaj se, kadar se potiš. *)

2. Ne pij kadar ti je vroče, dokler se ne ohladiš; pa pij le po malem.

3. Ne jej prevročega, ne prenaglo, ne preveč; tudi ne sadja, ki ni zrelo; ne zoblji jagod, ki jih ne poznáš.

4. Ne pij žganja, tudi vina le malo; na mastne jedi vode prehitro ne pij.

5. Zjutrej in zvečer se ne prehládi; po nóci se ne razodeni, ako zunej ležiš.

6. Po zimi ne hodi hitro iz mraza za péc.

7. Na solncu ne beri in ne šivaj; pa tudi pri luni ne, ali pa v mraku, da te oči ne zapusté.

8. Ne grizi terdih reči; s železom si zob ne trebi, in ne liži sladkih reči; od tega zobje bolijo.

9. Ne igray si s nožem, ne s vilicami; ne skači cez grabne; ne plezaj po drevju, tudi se brez varha ne kopaj.

10. Kadar ti slabo prihaja, hitro materi ali pa oçetu povéj, naj ti pomagajo.

*) potiš.

VII. Skerb za poštenje.

1. Hodi po svojem stanu snazno obločen; ne razkodran, ne raztergan, ne blaten.

2. Sedi glave z roko ne podpiraj, ne stavi komolca na mizo, pa tudi rok ne pod mizo, ampak lepo kraj mize jih derži. Nog krizem ne devaj.

3. Rok ne v hlače, ne pod predpert, temoč na persi, ali na noge, ali pa po strani.

4. Govori počasno in razumno, pa s polnimi ustmi ne; tudi z roko ust ne zakrivaj. Se presiroko smejati ni lepo, pa tudi mizurkati ne.

5. Hodi ravno, ne kimaj z glave-
ne krili z rokami.

6. Ne kebraj se, ne čohaj; pa
tudi nohtov ne grizi, ne trebi si
nosa za kratek čas.

7. Hedaj se segetati; nesramno
ne nori.

8. Drugim se ne posmehuj, ne
kregaj se; prijazno se nosi do vseh,
kar je prav.

9. Kumor pridesi, pordravi; pa
tudi vzemi slovo, kadar greš. Po
hiši se ne ogleduj; pa tudi pri miru
pusti uoc.

10. Vihaj imenitnejše, kakor si
ti, in gredí jim na levici hodi. Ti-
hoj jih hi so tebi enaki; priimkov
pa nikomu ne dajoj.

VIII. Od ptic.

1. Ptice so nam velike dobrotnice, Bog je ptice stvaril, naj mu pod nebom slavo pojó; pa tudi nam k veselju in v korist bodo.

2. K o s ima černo perje pa rudečkast kljun; po germovju žvižga, in rad v vinograd nad grozdje hodi; pa tudi brinje zoblje. V ptičniku se lepih vižic nauči, ki jih do smerti pôje; pa težko včaka osem lét.

3. L i s e c ali lisček, lěp pisan ptiček, ima rudeče lise na glavici in pod vratom, po perotih pa rumene. Gnezdice ima verh drevja, pa ne na visokem drevesu. Poleti červe in mesičevje oběra, pa tudi zernje zoblje; se v ptičniku tudi pēti nauči. Na zimo v tople kraje letí, in je létavec prav vesel.

4. Š i n k o v e c, prav vesel ptiček, ima pepelnato, pa tudi rumeno, rudeče, zelenkato, černo perje; prebiva v germih in vertih, in se s dobrim zernjem redí. Po zimi pri nas ostane, ter si za cestami živéža iše; pa včasi tudi po vertih zlo škodo dela.

5. S e n i c a, domača ptičica, ki ima pepelnato, sivkasto suknjico, je mnogotere postave: velika čopasta, gojzdana in terstna se-

nica. Mlade ima po votlem drevju, in rada červe po drevju obere; za tega voljo ne smemo senic pokončevati, in jih moramo po sadonosnikih radi imeti. Nekatere so pa tako hudobne, da majhnim otrokom, ki varha nimajo, in se braniti ne morejo, oči izkljujejo; tudi svoje slabše tovaršice ubijejo, ter jim izpikajo možgane.

6. Škerjanec živi večidel po njivah, ter se redí od mergolincov in gosenc, od mnogoverstnih semén, zelene svete in od strokov divjega česna. Te prijeten pevček je tudi koristen ptiček; naj tedaj živi, in človeka s svojim petjem razveseljuje.

7. Škorec živi po planjavah in nizkih gričih; tudi pašnike obiskuje, se redí od bramorjev, kobilic, gosenc in drugih mergolincov, in le malokrat se kakega semena pritakne. To ptico moramo med naj večje dobrotnice šteti, zato ker brez števila veliko merčesov in červov pokonča.

8. Sternad živi v malih gojzdih v germovju in po vertih, in se redí od žitnih semén, od laneniga, makovega, konopljenega, in od semén drugih zelišč, kakor tudi od mnogih merčesov in červov. On nam škodo, ki jo na semenu na pravi, s tim poverne, da prav nekoliko škodljivih merčesov potrebi.

9. Vrabec se derži měst, vasi, vertov in polja; živi se mergolincov, posebno gosenc, kebrov, žita, vertnih semén in sadja. Če ravno veliko merčesa prežene, vender po vertih in po polji veliko škodo dela, sitni ptič.

10. Konopljišica ali cizek, je majhina, rumeno-zelenkasta ptičica, katero tudi v ptičnik zapirajo, da si ravno lepo ne pôje. živi po letu v jelovju, in od ondot se v jeseni v druge kraje podá. V jeseni nas po navadi rada obíše. Škodi veliko več, kot hasne.

11. Brinovka, kojo tudi po nekterih krajih brinov drozeg ali smolnico imenujejo, priletí pozno v jesen v naše kraje, in čez zimo pri nas ostane; se redí kebrov, gosenc, červov, bezgovih in brinovih jagod. Je posebno žlahtna ptica za na mizo; za to se njih veliko poloví in poprodá.

12. Slavič, ki se tudi slaviček imenuje, nima lepega perja, pa toliko lepše pôje. Malo veči kot vrabec, rujavkast ptiček; se živi mravljinških jajčic; pobéra muhe in červičke, in po germovju skače, kjer je kaj topleje. Boječa ptičica po dnevu molčí; po noči pa in za rana zjutraj prepěva, da po hribih in dolinah zvoní, kakor bi orglal.

13. Orel je naj imenitnejša divja ptica, ki po visokih pečinah in košatih planinah prebiva, in se le od živali živi. Postojno imenujemo kraljico vseh ptic.

14. Kaj pa Bog pravi od ptičjega lova? Bog veli po Mojzesu: „Če si na potu, in najdeš na drevju ali pa na tleh ptičje gnezdo, v katerim starka na jajcih ali pa na mladih sedi, ne jemlji jajc, ne mladičev s starko vred, temoč pusti jo zleteti — da ti bo dobro, in boš dolgo živel.“ „Poglejte ptičice pod nebom“ uči Kristus „ki ne séjejo in ne žanjejo, in ne spravljajo v žitnice, in vaš Oče nebeški jih živi.“

IX. Od rib.

1. *Modri in dobrotljivi Bog, ki je zrak s veselimi ptički oživil, je tudi morje in vode s ribami napolnil.*

2. *Ribe so ljudem v hrano, od njih se njih jezero živi. Vsako leto se brez števila rib polovi, in jih zalega se ne pomanjša.*

3. *Koliko korist dá morski som, grozna morska riba, ki je 30 do 40 čevljev dolg! On*

da 80 do 90 čebrov ribje masti, s katero usnjari usnje izdelujejo. Zibčne bilke (ribje kite) katerih vsak morski som nekoliko stotin ima, so v mnogotero rabo ljudem, in se v štacunah po imenu ribja kost *) prodajajo.

X. Od laznin.

I. Mravljice.

1. Mravlje so združene, kakor prebivavci kraljestva, in imajo svoje postave in natančen red. Kup, ki ga si za prebivališče skladajo, se zôve mravljinjak, v katerem je mnogo cest razpeljanih od shrambe do shrambe. V njem so troji prebivavci, ki jajca nosijo, ki jih ležejo in delavke.

2. Silno delavne in pridne so, da si živeža za zimo nabêrejo. Nobeni ni pripušeno brez dela pohajati. Ene se pošiljajo v ogleda, in berž, ko kak večji plen (rop) najdejo, oznanijo to vsi družini, ki se združena hitro tje podá, in se najdenega zakladi loti.

3. Ko so mravlje celo poletje v védnem delu priživele, se po zimi v svoje prebivališče

*) pušpan ali fišpan.

poskrijejo, in sad svojega truda uživajo. Mravlje so lepa podoba delavnosti, in že Salomon je rekel: „Pojdi k mravlji o lenuh! in delati se uči.“

2. Čebela (bčela).

1. Posebno imenitno je bčelsko življenje. Vse bčele enega panja vlada ena sama matica (mačica). Ona je kraljica in mati vsih drugih; zato jo pa tudi celo kerdelo v veliki časti ima.

2. Veči del čebel so delavke. One izdelujejo satovje, ki je po toliko čudni priméri izdelano. Iz cvetja si ga nabérajó. Kar ene nabérejo, druge izdelájo. Vsaka ima svoj opravék. Ktera ne děla, jo izvèržejo ali pa umórijo. Čebele svoj panj lepo čedijo.

3. Kadar je kak panj prepóln, izleti roj s svojo matico, in si drugéj stanovanje nápravi.

Ta majhina živalica nas učí reda in snage, pridnosti in delavnosti, varčnosti in skerbí za dni potrebe in pomakanja.

3. Svilodi ali sviloprejke.

1. Kakor nam čebelice naj sladkejšo jed dájajo, tako skerbijo človeku svilodi za naj

žlahtnejšo obleko. Svilo *), ki se drago prodaje, nam podeluje boren červiček, ki se očesu ne vidi več vreden, ko da se poteptá.

2. Sviloprejka naredi iz nekaj svoje hrane žlezast in gost sok, ter ga shrani v dolgi vreči, ki je v sred njenega života skrit. V gobčeku ima kožico z luknjicami. Skoz dve teh luknjic izpusti dve kaplji soka, s katerem ji je vreča napolnjena. Te dve kaplji ste po tem kot dve kodeli, iz katerih svojo nit prede.

3. Tako je červič, ktereга se nam le pogledati nedostojno zdi, blagoslov celih dežel, vir bogastva, ki milijone ljudi živi!

XI. Od kač.

1. Zakaj se kače toliko bojimo?

Kača je bila že v posvetnem raju prekleta, ker je bil hudi duh kačino podobo na se vzel, da bi naše perve stariše in ž njimi tudi nas nesrečne storil.

2. Kaj nam škodvajo kače?

Nektere kače imajo v svoji gornji čeljusti smerten strup v majhnih mehurcih. Kadar pik-

*) žido.

nejo in rano naredijo, izpusté strup skoz votle zobce, da se v človeško kerv razlije, od ktereга človek zboli, in umerje, če se mu hitro ne pomaga.

3. So li vse kače strupene?

V naših krajih je naj strupnejši gad. Gad, majhina kača, ima rujavkasto kožo, po herbtu černo rižo, in se zato pisana kača imenuje.

Gad se rad v pečovju in v germovju na solncu greje. Ni varno torej otrokom se za germovjem blizo pečovja igrati. Ako na gada stopiš, piknil te bo.

Naše domače kače, bēloušnice, naj bodo še tako dolge, niso strupene; povžijejo veliko merčesa, in so nam koristne. Toplejši ko je kraj, več je kač in hujše so. Pri nas po zimi kače odrevenijo, kakor bi mertve bile, io v spomladi svoj meh slečejo, ter novo kože dobé.

XII. Od dojnih živali.

I. V o l.

Več vreden, kot kraljevi oroslan, je kmetu domači vol, ki nam ljubi kruh prideluje, daje loj za lojene sveče, kožo za podplate, rôge za žlice in glavnike, dlako za sedla, stole in

komate, meso za jéd, in kosti za gumbe in veliko drugih reči.

Voli vozijo po šest, po deset lét; po tem jih obredijo in mesarju prodajo.

2. Krava.

1. Kakor je vol za oralo, tako potrebna je krava za mleko, ki je toliko dóbro in zdravo, posebno mladim ljudém, naj si bo sladko ali kisló, sirovo ali kuhano.

2. Iz mleka se dela siróvo maslo ali puter, ki ga na kruh radi mažemo. Preveč maslenega kruha pojesti za želodec ni zdrávo. Puter se vmeta iz smetane, siróve ali kuhane, ki jo otroci radi ližejo, kar ni prav, in dóstikrat duši in truplu škodljivo. Vmetki so za otroke posebno zdravi.

3. Iz putra se dela maslo, dobro za za-belo, pa tudi za mnogotero zdravilo. Tudi sira veliko iz mleka naredijo, naj že bo laški mastni sir v velikih hlebih, ali pa domači borov sir v majhnih kepah.

4. Dojna krava je prava mati za rejo-otrók. Pa krava pravijo, pri gobcu molze; kdor hoče dobro molsti, ji mora dobro polagati, posebno kadar tele ima. Krave po deset, tudi po dvajset let molzejo, potem jih opitajo in zakoljejo.

3. Ovca.

Med domačoj živinoj je ovca skoraj najkoristnejša. Kadar sta zrak in piča njeni natorji primerjena, stroške z volno, mlekom, kožuhovino, mesom in lojem obilno poverne; zato so se od nekdanj z ovčjo rejo pečali. Ovca daje na leto po štiri, oven po osem, celak celó po deset funtov volne, in pri dobri reji trideset do štirideset funtov loja.

4. Konj.

Lepega konja je veselje gledati; pa je tudi hasnovita žival. Konj se da rad obsedlati ali vpreči, da nas spravi iz kraja v kraj. Zlo si prizadeva svojemu gospodarju po volji storiti. Naj manjše znamenjice je zadosti, da gre na desno ali na levo, hitro ali počasi. Ne naveliča se vleči ali nositi. Konj je poterpežljiva stvar, in z lepo besedo vse pri njem opraviš; ne pretepaj ga tedaj! Na suhem, snažnem kraju ga imej, in snažno ga derži; dobro ga kermi, ne preženi ga, pusti mu potrebnega počitka; vse ti bo storil, in veliko let ti bo služil.

XIII. Miloserčnost do živali.

1. Živino je dal človeku v službo in pokoršino Stvarnik, da mu njegove opravila polajšuje in ga z obleko in hrano preskerbi. Hvaležni moramo biti Bogu za toliko žlahtnih živali pa lepo jih imeti. Živinica je božja stvar, je božji dar.

2. Bog je reš človeka postavil gospoda neumni živali, pa le, da naj po pameti in vesti čez njo gospodari. Umoriti smemo žival, da si jo v živez oberremo, nikdar je pa ne smemo nepotrebno terpinčiti. Če že kako žival v smert pelješ ali neseš, ji vsaj na poti, kolikor se da, usmiljenje skaži.

3. Hudobni otroci so, ki metulje, muhe, kebre, kobilice i t. d. lové, in jim perutnice ali nožice potergajo in populijo, ki so jim potrebne, da morejo létati in si živeža iskati. Gerdi dečki *), ki pticam po tolovajsko gnezda razdirajo, jajčica pokončajo, starki mladiče ali pa mladičem starko vzamejo, da morajo revčki od lakote poginiti, ali so taki usmiljenega serca?

4. Kakega serca je pa neki uni, ki šinkovce z razbeljenim železom slepi? — Če že nadležno muho udariš, ubij jo do mertvega;

*) fantiči.

nikar je nabadati ali ji habic pipati. Če kobilici na senožeti noge odsečeš, ali žabi zadnji del odrežeš, in prednji del na pol živ zaveržeš, umori jo, da nebo dni in noči strašnih bolečin prenašala. Usmili se je, saj je tudi božja živalica! Komur se živinica ne smili, ne bo imel usmiljenega serca tudi do ljudi. Kdor usmiljenje skaže, tudi usmiljenje najde.

XIV. Od rastlin.

1. Drevje in germovje.

1. Drevesa so hostne in vertne. Naj koristnejše gojzdne drevesa so pri nas: hrast, bukev, breza, jelka, smreka, jelša, lipa, topol, javor, borovec, mecesen, brinje, berst, verba, jesen.

2. Med vertnimi ali sadnimi drevesi, ktere nam dobro sadje dajejo, so jabolane, hruške, slive ali česplje, črešnjje, breskve, marelice, kostanji, orehi, murve in še drugo sadno drevje.

3. Več od zlata in srebra nam drevje dobrega daje: ptičkam živež in streho, živini prilast in posteljo, človeku veliko veselja in koristi.

4. Naši predniki so nam veliko drevés nasadili, in lepe verte naredili, ki nam veselje delajo. Tudi mi smo dolžni svojim mlašim drevesa saditi, da bodo tudi oni kadaj pod njih senco počivali, in njih sadje uživali. Bog ne daj drevja oškodovati!

2. Zeliša.

1. Brez števila veliko zeliš je modri in dobrotljivi Bog stvaril, ki so ljudém in živalim koristne. Za živinsko klajo je mnogotera trava, med katero je detelja posebna imenitna.

2. Med kuhinjskim zelišem je korenje, rěpa, pesa, retkev, luk, čebula, česen, glavno ali belo zelje, špinača, solata. Posebno imeniten je krompir ali korún, ki je za vsakega dobra jěd, in revnim namesto kruha.

3. Od majerona, žajbeljna, bazilike melise in mete je le pěrje; od janeža, popra in gorčice ali ženofa je pa sěme za rabo.

4. Tudi treba strupene zeli poznati, da se jih človek vé varovati. Take so: zobnik, pasje jagode, lajnež ali trobelika, mišje zelice ali smerdljivec, pasji peteržil podlesk ali ušivec i t. d.

5. Bog je stvaril take zeli, da strup na se vlečejo in v bolečinah pomagajo; človeku je dal pa um in pamet, da jih lahko spozná, in da vé ž njimi prav ravnati.

3. Od rud.

1. Rude se v hribih, iz katerih se z velikim trudom izkopavajo, ali čiste ali z drugimi stvarmi zmešane.

2. Naj bolj znane rude so: zlato, srebro, kotlovina ali kufer, železo, cin, svinec, živo srebro, cink.

3. Železo je naj koristnejša ruda med vsemi. Brez števila veliko reči iz njega delajo. Tanko tolčenemu železu se pravi pleh. Jeklo je čisto in zlo oterjeno železo.

4. Od prida rud.

Prid, ki nam ga rude dajejo, je velik. Brez apna, kamenja in železa ne bi mogli velikih prebivališ zidati. Koliko pripravnega orodja ne bi imeli, ko bi rud ne bilo! Brez soli bi jedi ne bile tako dobre in močne. Nekatere zdravila se iz rud narejajo. Iz zlata iz srebra se denarji delajo, s kterimi se kupčija neizrečeno zljajša.

XV. Lepe povesti in basni.

1. Nevarna roža.

Ančika pride lepo spomladno jutro na trato zravno vasi za venec rožic nabirat.

Za nekim germom ugleda veliko naj lepših vijolic. Zlo so jo razveselile, in nagloma jih začne trgati.

Zdaj pa sosed zakriči: „Beži, dele, od tega germa; tam strupeno kače prebivajo.“

Ančika se je preotrasila, in malo poneha. Ali želje po zalih rožicah so jo presilno mikale. „Uho vijolico le, ki tak mōdro iz trave gleda“ je djala, „moram imeti.“

*Rauno sega, da bi jo utergala, kar se
gad in germa zaleti, se Ančiki za
koko ovije, in jo ugrizne za smert.
Čez malo ur je deklica mrtva ležala.*

**Kroti, človek, poželjenje,
Da ne zajdeš v pogubljenje.**

2. Pojoče ptičice.

Neko lepo prijazno vas je vse polno sadnega drevja obdajalo. Silno lepo je v spomladi cvetelo in dišalo. Na vějah in po germih okrog je veliko mnogoterih živahnih ptičic prebivalo in gnezdilo, na jesen so se pa veje vse polne jabelk, hrušek in sliv obéšale. Hudobni fantimi začnejo ptičam gnezda jemati. Ptice ta kraj zapušajo in drugam odletijo. Ni bilo več v lepih spomladnih jutrih žvergolečih ptičic slišati, in vse je po vertih žalostno molčalo. Škodljive gosenice, ki so jih popred ptice pobirale, so se zaredile, so pěrje in cvetje pojedle. Vse golo drevje je stalo kakor po zimi, in malovredni fantini, kateri so drugokrat sadja dovolj imeli, niso ne ene jabelke dobili.

**Božji dar je vsaka stvar,
Kdor jo strati, sebe vdar'.**

3. Skerbi za dušno lepoto.

Loure in Kerica, njegova sestra; vidita materno ogledalo na okna, in se gresta vanj gledat.

Loure je bil prav lep fantič, in se je svoji podobi dopadljivo smejal. Kerica je bila osepnica ali kor pikasta, in zajoka, ker svoje raztergano lice v zerkalu ugleda.

Mati, ki ravno pridejo, jima reko:
 „Ti, Loure, nič se preveč ne hvali z mišljivo lepoto, in varij se, da svojega gladkega lica s hudimi strastmi prevarano ne okariš. Ti, Kerica, pa veselja bodi, da je še boljša lepota od telesne: lepota duše, in za tisto toliko več skerbi.“

Lèpo lice hitro zgine,
 Lepa duša pa ne mine.

4. Naglost ni pridna.

Poleti neki dan se Blaže na polje podá. Vroče je bilo, lice mu gori, in silo ga začne žéjati. V lepi senci pod hrastom najde hladen studenec, ki je izpod pečine zviral. Voda je bila čista, ko ribje okó, in pa merzla, ko léd.

Naglo se je Blaže napije; ali slabo mu začne prihajati, toliko da neomedli.

Slab domu prileze, in prav nevarno zboli: „Joj,“ je zdihoval bolen na postelji, kdo bi mislil, da je v tem studencu tako hud strup!“

Blažetov oče pa pravijo: „Čisti studenec kar ni kriv tvoje bolezní, ampak tvoja naglost in nezmérnost.“

Naj nedolžnejše veselje
Nam skalijo hude želje.

5. Strupene gobe ali gljive.

*Mati so poslali malo Kutarinko
v gozjd gob brat, ktere se oče posebno
radi jedli*

„Mama?“ kliče deklica, kadar
nazáj pride, „danes sim pač prav le-

pih nabrala. „Le pogledjte!“ je djala, in je oanjica odkrila. „Kako so lepa rudečo in belopikaste, kakor bi jih bil kdo z mlekom pokropil! Najša sim tudi unih rujavik, nečednik, kterih ste bili unikrat prinesli; pa ni sim marala za nje, in jih pustila.“

„O, ti abotno, neumno dčte!“ so rekli mati, in strah jih je obsel; „te gobe, da si ravno lepo belorudečo, so same strupene mušenice, in kdor bi jih jedel, bi umrel. Une rujave pa, ki si jih pustila, naj se ti ravno dobre ne rdijo, so naj boljše.“

„Taka le, moje dčte! se pri veliko nečih na svetu godi. Najdejo se skriuno čednosti in tihe lastnosti, na ktere malo-kdo porajta; pa tudi bliščo, slovite

*slabosti, ktere abotnik hvali. Tudi
greh nas sluša z bliščem lopota in
goljufno sladkostí zapeljati."*

**Varuj greha se, mladost
Smertni strup je nja hladkostí!**

6. Mlado jagne.

1. Mlado jagne, lepo belo,
Gre za materjo veselo,
Skače, da kar ni obstát',
Hoče travo poteptát'.
2. Hopsa, hopsa! kolobita,
Poskakuje ino rita;
Ne vě zdravo kaj začét',
Zaničuje dober svet.
3. Mati pravi: Kar ne skakaj!
Tam po bregu se netakaj:
Lahko se je spoteknit',
Šibko nogico vlomit'.
4. Jagne mater' ne poslušá,
Rajši samo si poskušá,
Se čez kamnje zaletí,
In si nogico zdrobí.

3. Jagne nogico vlomilo,
 Glasno klicalo in vpilo:
 Oj otroci! vbogajte
 Svoje skerbne matere.

7. *Dva potepena šolarja.*

Iz neke vasi fanta dva
 Sta v šolo vkup hodila.
 „Pokaj bi danes v šolo šla?
 Raj' v les se bova skrila.“

Letela sta v sosedov log,
 In vabiti začela
 Zverino, ptice, vse okrog,
 Da b' kratek čas imela.

„Ve, ptičiče, počakajte,“
 Sta potepuha zvala,
 „Tu po ledini skakljajte,
 Z vami bova igrala.“

„Oj gerda potepuha sta,“
 Tak ptičice velijo,
 „Mi nosimo si gnezdica;
 Lenuhi le norijo.“

Pri nogah mravlje lazijo,
 Ž njim hoč'ta govoriti;
 „Me praznovat' ne vtegnemo;
 In mor'mo pridne bítí.“

Bučel'ce fanta gledata,
 Ž njim' rada b' govorila;

Lenuha! kaj tu delata?
 Bučel'ca ju navila.

Zdaj miško skakat' vidita,
 Ki je za zimo brala,
 „Lenuha! kaj tu delata?“
 Je mala miška djala.

Spod germa skoči zajček mlad,
 Se gre k potóku vmivat.
 „Si gobček blaten grem oprát,
 Ne vtegnem si počivat.“

„Pri vodi vtegne gmetno bit'“
 Sta rekla, „tje letiva!
 Berž hoč'va vodo zaježit',
 In mlin si narediva.“

Al' voda jima berž veli;
 „Ne vtegnem se muditi;
 Po svetu meni se mudí
 Zelenje pomočiti.“

Škerjančeka zaslišita
 Na polju žvergoléti,
 Za njim jo hitro vdêreta,
 In mislita ga vjeti.

Škerjanček pa zažvergolí:
 „Oj gerda potepuha!
 Se vama v šolo ne mudi?
 Sramujta se lenuha!“

Jaz zjutrej zgodej se zbudim,
 In moram pesem pěti,

Potem med brazde se spustim
Si živež oskerbeti.“

„In vidva zaležuha pa
Takó dolgó ležita,
Namesto da bi v šolo šla,
Pa muhe krog lovita!

„Otroci, ki ne molijo,
In v šolo kar ne grějo,
Jim ojstra šiba pčla bo;
Jim kruha dat' ne smějo.

Za potepene šolarje
Se šiba že namaka,
Ni gerš'ga, kot potepat' se;
Vse hudo take čaka.

„Le kdor se skerbno rad uči,
In pridno v šolo hodi,
Se lahko vsega veseli,
Ker angel njega vodi.“

8 *Angel varh.*

Po svetu angel hodi,
Ne vidi ga okó,
Pa vender tebe vodi
In var'je te lepò.
V nebesih angel je domá,
Nebeški Oče pošlje ga.

On v vsako hišo pride,
Če tud' zaperta je,

In otrok mu ne vjide,
 Naj ravno skrije se,
 Odene tebe, ko zaspíš,
 Odkrije, ko se prebudiš.

Doma, kakor na potu
 Je angel varh s teboj;
 Za mizo kakor v kotu
 Te vidi angel tvoj.
 Oh, ne razžali angela,
 Kter' tebe tol'ko rad ima!

Troj angel te odéva,
 Kadar po noči spiš,
 Po dnevu te ogreva,
 De kašlja ne dobiš;
 Če, děte, dobre volje si,
 Se angel s tabo veselí.

Pa angel gre k Očetu,
 In vse Bogu pové,
 Če otrok na tem svetu
 Prav priden, dober jè,
 Oh, děte! vbogaj prav lepó,
 Da angel tebe hvalil bó.

9. Žlahne jagode lepih naukov.

*Kar se u mladosti naučíš,
 S tim se ra starost preskerbis.*

- 2 Drag in sahel je čas,
 Drajši kakor zlato, in teniši ko las.
- 3 Če dolga sekaš, mora past'
 Na posled tud' s tem veksi hrast.
- 4 Nobiden ne bo sreča tvoja,
 Če si ne boš sama svoja.
- 5 Brednimu en danes več veljia
 Kakor lenuhu jutra dva.
- 6 Brezdetnost se povsod spotika,
 In sramota se za njo pomika.
- 7 Raj hitro spat, pa zgodaj vstati
 Če hočoš biti zdrav in mlad.
- 8 Vse, karkoli dobrega veš in znaš,
 Lahko povsodi okoli peljáš.

Modrost je veselje življenja,
In čednost tolarža terplenja.

Medolzinost zmiraj po rankah hodi.
Pa angel nebeski jo vodi.